

Валентин КОВАЛЬСЬКИЙ

Обережно, спецправа!

Автором нового проекту закону є член Комітету Верховної Ради України з питань ... охорони здоров'я Арсеній Яценюк. На його думку, державі потрібна якісно нова силова структура зі спеціальним статусом. Для чого?

Відповідь на це запитання дано в пояснювальній записці: «Необхідність прийняття законопроекту зумовлена суспільно небезпечною ситуацією, пов'язаною з поширенням корупції та посадових злочинів в Україні і громіздкою, внутрішньо суперечливою та неефективною системою органів боротьби із зазначеними явищами, що в сукупності загрожує основам національної безпеки України. На жаль, Україна сприймається як країна, вражена корупцією. При цьому вказана проблема поширена практично в усій державі та в усіх державних установах, як на центральному, так і на місцевому рівнях. Корупція є великомасштабною проблемою».

Отож, як вважає А. Яценюк, треба створити Національне антикорупційне бюро (НАБ) для боротьби з хабарництвом і посадовими злочинами, які вчиняються вищими посадовими особами – від глави держави до голів міст обласного значення. Крім апарату управління до структури НАБ мають, на думку автора проекту, увійти регіональні управління, оперативно-розшукові та слідчі під-

Орган для VIP-персон. У бій з хабарниками кинуть ще 1500 бійців?

Згідно з рейтингом міжнародної правозахисної організації «Transparency International» за рівнем своїх корупційних «досягнень» і показників наша держава успішно конкурує з такими країнами, як Зімбабве, Того і Сьєрра-Леоне. Корупція в Україні вже набула ознак системного явища, негативний вплив якого поширюється на всі сфери нашого життя. Щоб викоринити хабарництво, народні депутати планують утворити ще один правоохоронний орган. Свідченням цього є законопроект № 9746 (про Національне антикорупційне бюро).

розділи, інформаційно-аналітичні підрозділи, підрозділи забезпечення і навіть науково-дослідні установи. Чисельність Нацбюро має становити близько 1500 осіб (в тому числі 1200 осіб рядового й начальницького складу). Голова НАБ і його заступники призначаються (і звільняються) за рішенням Верховної Ради України.

Згідно зі статтею 8 проекту співробітникам НАБ надаються спеціальні права: негласно виявляти й фіксувати сліди злочинів та корупційних правопорушень (у тому числі шляхом проникнення в транспортні засоби, приміщення та на земельні ділянки), здійснювати гласні й негласні оперативно-розшукові заходи, затримувати

підозрюваних у вчиненні злочинів й утримувати їх в ізоляторах, вимагати відповідні дані від органів дізнання й досудового слідства, зупиняти банківські операції, накладати арешт на майно або кошти на рахунках фізичних та юридичних осіб, опечатувати архіви, каси та приміщення, безперешкодно входити до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, військових частин, пунктів пропуску через Державний кордон і зони митного контролю.

Нацбюро згідно зі своїми повноваженнями за проектом закону також перевірятиме фінансово-господарську діяльність державних органів, вимагатиме від підпри-

Добірка Віче
журналу

НАБ контролюватиме чистоту помислів і дій вищих посадових осіб: Президента України, керівного складу його Адміністрації; Голову Верховної Ради України, його заступників, керівний склад апарату Верховної Ради України; Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; народних депутатів України; керівний склад Державного управління справами; Прем'єр-міністра України та його апарат, Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, міні-

стрів та їхніх заступників, керівництво органів прокуратури, керівництво Служби безпеки України, Збройних Сил України, інших військових формувань і правоохоронних органів, Вищої ради юстиції України, Ради національної безпеки і оборони України, Центральної виборчої комісії, Національного банку України, Рахункової палати, Національної ради з питань телебачення та радіомовлення, всі суди (від районного до Верховного), держслужбовців першої й другої категорій.

емств, установ, організацій, банків (незалежно від форм власності) інформацію про майно, доходи, витрати, фінансові зобов'язання, документи про операції, рахунки, вклади, угоди тощо. Під час виконання обов'язків співробітники НАБ можуть уживати заходів фізичного впливу, застосовувати вогнепальну зброю та спецзасоби.

У разі потреби представники СБУ, МВС і Державної податкової служби «зобов'язані протягом 5 календарних днів передавати Національному антикорупційному бюро та його співробітникам оперативну інформацію, документи та інші матеріали, пов'язані з корупційними правопорушеннями й посадовими злочинами», йдеться у законопроекті.

Відняти й поділити

За задумом автора проекту № 9746, у правоохоронних органах потрібно зробити певний перерозподіл кадрів. Про це йдеться в статті 11 проекту: «Національне антикорупційне бюро створюється на базі спеціальних підрозділів по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю Служби безпеки України, підрозділів Головного управління боротьби з організованою злочинністю МВС України та підрозділів внутрішньої безпеки органів державної влади».

Така «правоохоронна реформація» автоматично призведе до перегляду статті 112 Кримінально-процесуального кодексу: в ній доведеться зазначити, що досудове слідство проводиться не лише органами прокуратури, а й співробітниками Нацбюро. Чимало змін може знати Кримінальний кодекс України. А вже НАБ претендує на дуже широке поле розслідування злочинів (від 191 до 396 статей ККУ).

Певні корективи доведеться внести й до інших законодавчих актів: Кодексу України про адміністративні правопорушення (щодо правопорушень вищих посадових осіб), Закону України «Про основи національної безпеки України» (щодо боротьби з корупцією та посадовими злочинами), Закону України «Про прокуратуру» (вказівки прокурорів щодо Нацбюро), Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (щодо оперативної роботи, агентурної та технічної розвідки) і, звичайно ж, до Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» (щодо спецповноважень НАБ).

Принагідно зауважимо, що проект А. Яценюка значною мірою дублює проект № 5031 (про Національну службу протидії корупції), який ще 13 березня депутати відхилили й зняли з розгляду. Назви в обох структурах різні, а мета одна: і в першому, і в другому варіанті йдеться про суперсиловий орган, що домінуватиме над усіма

правоохоронними органами. Відмінність між обома проектами полягає лише в різних підходах до контрольних функцій з боку держави: директора Нацслужби повинен призначати глава держави, а керівника Нацбюро – Верховна Рада України.

За своїм статусом працівники НАБ мають бути державними службовцями з гідною оплатою праці. Про неї, до речі, в проекті № 9746 нічого не сказано. Проте можливо, що елітні заробітки в Нацбюро будуть не гірші, аніж передбачалося для Нацслужби: від 12 до 50 мінімальних заробітних плат (нині «мінімалка» – 1073 грн.). Окрім надбавки за вислугу років також мають бути доплати за ранг, щомісячні премії, грошова допомога на оздоровлення тощо.

Нове, кажуть, добре забуте старе: неодноразові спроби створити національне бюро розслідувань завершувалися пшиком.

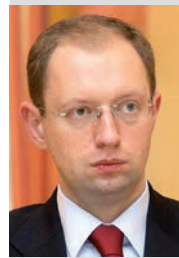
«Змагання за підслідність»

І наразі проект № 9746 викликає більше запитань, ніж відповідей. Причина очевидна: аж ніяк не всі справи (підслідність яких передається НАБ) містять корупційну складову. Отже, в разі втілення його в життя виникнуть проблеми з розмежуванням повноважень між слідчими Нацбюро та слідчими інших органів досудового розслідування).

Наприклад, сьогодні досудове слідство у справах про відмивання доходів (стаття 209 КК України) належить до компетенції СБУ, МВС та податкової міліції. Незважаючи на це, аналогічні функції й повноваження хочуть надати й Національному антикорупційному бюро. Тобто у так званому змаганні за підслідність братимуть участь аж чотири органи досудового розслідування (!).

Сумнівною є й стаття 17 (Прикінцеві та перехідні положення): «Кабінету Міністрів України у тримісячний строк після набрання чинності цим Законом: привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом»... Чи вдасться за такий короткий термін скасувати силу-силенну

Сказано!

«Переконаний, що створення Національного антикорупційного бюро означатиме, що політичні сили, які підтримали цей законопроект, налаштовані на активну й дієву протидію та боротьбу з корупцією і посадовими злочинами. У свою чергу, ті політичні сили, які не підтримають зазначений законопроект, виступають носієм корупції в Україні і не бажають фактичного запровадження в дію принципу рівності всіх перед законом».

Народний депутат України
Арсеній ЯЦЕНЮК.

документів (які видані протягом 20 років міністерствами та іншими центральними органами), розробити величезну кількість нових актів та втілити їх у життя? Також незрозуміла подальша доля 6,5 тисячі осіб, які ведуть боротьбу з хабарництвом: близько 4800 міліціонерів (ГУБОЗ МВС України) та майже 1800 «есбістів» (ГУБКОЗ СБУ).

Чи з'явиться новий спецорган до кінця 2012 року, спрогнозувати важко. Але вже сьогодні стає зрозуміло, що ідея створення Нацбюро свідчить про істотну зміну статусу й повноважень прокурорів, СБУ та МВС України. З огляду на це постають як мінімум дві проблеми. По-перше, чи погодяться самі правоохоронні органи (які, до речі, мають неабияку підтримку в парламенті) на таке реформування. По-друге, чи зможе сам автор законопроекту Арсеній Яценюк (який, до речі, ніколи не спеціалізувався на антикорупційних питаннях і не є членом профільного комітету) переконати своїх колег у необхідності ухвалення закону про НАБ?

До того ж у разі появи НАБ жebraцькі бюджети правоохоронців можуть перерозподілити на користь нового відомства. Не виключено, що після створення ще одного антикорупційного органу розпочнеться перетягування каната між силовиками, які перехоплюватимуть один в одного інформацію, використовуватимуть чужі банки даних і доводитимуть свою «потрібність» (особливо під час роздачі держбюджетних коштів). А корупція процвітатиме.

Протидія хабарництву – це функція держави, та й не лише з каральними заходами. Насамперед треба змінити психологію суспільства: корупція – не норма життя, а його аномалія.